

Юлія Стуканова

Горлівський інститут іноземних мов

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
Україна

ІНСТИТУЦІАЛІЗАЦІЯ ТВОРЧИХ СПІЛОК ТА МИСТЕЦЬКИХ КОЛЕКТИВІВ ДОНБАСУ В 1950- 1960-ТІ РР.

Інституціоналізація культури та організаційне оформлення відповідних процесів пов'язані з переходом діячів культури до професійної діяльності, з появою професійно діючих творчих співтовариств, спеціальних культурних установ та розвитком їхнього функціонування. Це приводить до більш чіткого визначення соціально значимих функцій культури, підвищує роль культурних процесів у суспільстві. Ознакою інституціоналізації культури є оформлення діяльності творчих установ в суспільстві. У даній розвідці планується розглянути динаміку інституційного оформлення установ культури і творчих спілок Донецького регіону в роки «хрущовської відлиги» (1950-1960-ті роки).

Досвід оформлення мережі культурних установ та творчих спілок Донецького регіону у період лібералізації радянської держави, з урахуванням позитивних і негативних аспектів цих процесів, може бути використаний для сучасної культурної політики в Україні і Донбасі, зокрема.

В рамках інституціональної теорії частина дослідників, визначаючи поняття «інститут», поряд із «традиціями,

правилами, нормами і законами», включають також у зміст поняття й «організації». Більшість дослідників, однак, розрізняють поняття «інститут» та «організація». У даній розвідці авторка керується поглядом американського економіста Д. Норта, який вважає, що інститут – це організації, тобто державні органи, політичні органи, партії, профспілки (все те, що формує стратегію та майстерність «правил гри»), і наголошує, що організації виступають головними агентами інституційних змін, вони виступають суб'єктами, що діють, і самі можуть стати об'єктами інституційних змін [1]. У даній роботі під поняттям «організації» авторка має на увазі установи культури і творчі спілки.

Означена проблема наразі не стала предметом спеціального дослідження. Структура театральних і музичних установ розглядалася в контексті вивчення музично-театральних процесів в статті та дисертаційному дослідженні О. Стяжкіної [2], кількісний склад творчих спілок та установ культури, віхи їх організаційного оформлення в період «відлиги» простежені в статтях і дисертації авторки [3]. Фактичні дані про діяльність митців та письменників, які стояли на чолі культурних установ, надають довідники, праці мистецтвознавців та музикознавців (Т. Кіреєва, С. Саварі та ін.) [4].

В регіоні від 1944 р. діяла Донецька організація Спілки письменників України (ДО СПУ) з центром у м. Сталіне, яка поширювала свій вплив на Донецьку і Луганську області. Керівну роль у Донецькій організації відігравали українські письменники (голова Правління П. Байдебуря, літературний критик А. Клочья, В. Соколов, який головував з 1961 р.). До складу Донецького відділення станом на 1 січня 1954 р. входило 18 членів Союзу письменників, на 1 серпня 1964 р. – вже 49 осіб. При цьому, члени партії становили близько половини складу письменників (з незначним зменшенням показників у 1964 р.). У гендерному контексті склад спілки мав

виражений маскулінний характер. Літератори переважно писали російською й українською мовами (українською – 19% в 1955 та 33% в 1964 р., майже виключно українці). Серед письменників за соціальним походженням переважали вихідці з селян та робітників. [5].

Якщо творча діяльність письменників Сталінської області вже мала в цей період певні традиції та порівняно налагоджену організовану роботу, то в Ворошиловградській області діяльність практично була відсутня. Зокрема, у зв'язку з підготовкою до 2-го Республіканського з'їзду письменників (в м. Києві) в 1954 р. член правління регіонального відділення СРПУ Ф. Вольний вказував, що «заходи розповсюджені лише на половину Донбасу. Північної частини Донбасу, м. Ворошиловграду, ніби не існує» [6].

На кінець 50-х рр. ситуація практично не змінилась. В літературному об'єднанні Ворошиловградської області була відсутня поліграфічна база, не було власного альманаху, майже не існувало видавничої діяльності. Як наслідок, письменники області друкувалися в інших областях, обминаючи Ворошиловградське літоб'єднання. Зокрема, Коваленко з Луганської області видав свій роман «Остап» в Сталінському (перша частина) та Харківському (друга частина) видавництвах [7].

В 1958 р. під час обласної наради творчих працівників Ткаченко скаржився, що спроби налагодити роботу не викликали широкої підтримки: «Наше літ. об'єднання... разів двадцять створювалося, вмирало, воскресало, знов вмирало й знов створювалося...». Характерно, що на прохання Ткаченка організувати збори (в період, коли літоб'єднання не діяло) щодо його п'єси «Вогнища Донбасу», письменник, за власними словами, одержав відповідь: «Буде коньяк – зберемося» [8].

Водночас обговорення, що розгорнулися під час вказаної наради, свідчили про незадоволення деяких письменників

фактом існування одного (Донецького) відділення з повноваженнями на дві області. Так, прозаїк Ф. Вольний виступав з вимогами перебудови літоб'єднання на якісно новому рівні, спрямоване на дозвіл створення автономного відділу СРПУ. Однак, якщо до 1958 р. для існування відділення СРПУ достатньо було мати п'ять членів Союзу письменників, то з 1958 р., за новим статутом, не менш як п'ятнадцять. Літоб'єднання м. Ворошиловграду ж натомість нараховувало чотири члени СРПУ [9].

Очевидно, надалі були зроблені належні дії, спрямовані на відокремлення від Донецької організації та здобуття самостійності, оскільки в 1965 р. літератори Луганщини відокремились і створили обласну філію у складі 19 членів Спілки [10].

Разом із відділенням СРПУ в регіоні діяла широка мережа літературних об'єднань та гуртків: «Забой» в м. Артемівську, нині м. Бахмут (створене в 1922 р. при газеті «Кочегарка»), «Стахановець» в м. Стаханов, суч. м. Кадіївка (створене на початку 1930-х рр.), обласне літоб'єднання ім. В. Сосюри в Ворошиловграді, суч. м. Луганськ (створене в середині століття), Жданівське літоб'єднання, суч. м. Маріуполь (створене 1949 р. при заводі «Азовсталь»), Горлівське, Дружківське (створене 1954 р. при заводській газеті «Ворошиловець») та інші. Наприкінці 1950-х – на початку 1960-х рр. виникло багато нових молодіжних літературних об'єднань: Костянтинівське (при редакції газети «Знам'я індустрії», 1960 р.), Красноармійське «Мрія», суч. м. Покровськ (1963 р.), Амвросіївське об'єднання «Іва» (1964 р.). У 1962 р. при ДО СПУ було створено Клуб молодого літератора, одним з заступників голови якого став молодий Василь Стус [11].

Для театрального життя Донбасу, як для України в цілому, була характерна незавершеність структури театральних установ і продовження їх розвитку. Впродовж 1950-1960-х р. відбулося зменшення кількості театрів регіону з дев'яти

до шести. В 1955 р. було створене Донецьке міжобласне відділення Українського Театрального товариства.

Станом на 1954 р. в Донецькому регіоні функціонували шість стаціонарних та один пересувний драматичні театри, у тому числі: чотири українські (Ворошиловградський обласний український музично-драматичний театр ім. Островського, Сталінський обласний український музично-драматичний театр ім. Артема, Артемівський міський український музично-драматичний театр, Лисичанський пересувний обласний український драматичний театр) та три російські (Ворошиловградський обласний російський драматичний театр, Єнакіївський обласний російський драматичний театр, Слов'янський міський російський драматичний театр ім. Пушкіна) [12].

Донецька область входила до шістки областей, де структура театральних установ була найрозвиненішою (п'ять і більше театрів в 1955 р., чотири і більше в 1964 р.), включаючи оперний театр (один з п'яти в УРСР). Динаміку складу театрів вдалося з'ясувати на матеріалі Донецької області, де протягом 1954-1964 рр. він зменшився з 317-ти до 151-ї особи. Показники партійності в театральній сфері не перевищували 20%. Культурну еліту переважно становили українці і росіяни (перші переважали). В музично-театральній сфері значну частку посідали євреї. В гендерному контексті в музично-театральних колективах склад був досить врівноважений, однак керівничо-творчі посади обіймали здебільшого чоловіки. Щодо освіти, в музично-театральних колективах вищу освіту мали більше чверті працівників, середньо-спеціальну – приблизно половина. В цілому, характеристики творчої еліти Донбасу збігалися із загальноукраїнськими тенденціями [13].

Театри Донбасу очолювали режисери М. Смирнов (Донецький обласний український музично-драматичний

театр ім. Артема), П. Ветров (Луганський і Жданівський обласні російські театри), А. Бондаренко (Луганський обласний український музично-драматичний театр ім. Островського), О. Здоховський (Донецький державний російський театр опери і балету) та ін. Одним з провідних театрів Донбасу був Ворошиловградський обласний російський театр [14].

Серед режисерів Донбасу вирізнялися особистості П. Ветрова і М. Амітова, на що вже було вказано дослідниками [15]. Вивчені документи наводять на висновок, що про них можна говорити як про діячів рівня, що виходив за межі регіональності в сенсі провінційності (що виражалось як у новизні репертуару й режисерських прийомів, так й у поведінці в ході спілкування з представниками театральної спільноти та чиновниками від культури) [16].

Наприкінці 1962 – на початку 1963 рр. внаслідок скорочення держдотацій в сфері культури в Україні була здійснена кампанія щодо злиття малих театральних колективів в великі: тотально одержавлений радянський театр був малоспроможний працювати рентабельно [17]. Під удар потрапили в першу чергу міські драматичні театри – майже два десятки по всій Україні. В Донбасі були ліквідовані театри в м. Чистякове і Артемівську, в останньому були перервані 30-тирічні традиції як професійного театру і 50-тирічні – як аматорського.

Поряд з тим, відбулися й позитивні зрушення: 1959 р. був створений обласний російський театр в м. Жданові, відновивши штучно перервані традиції, започатковані наприкінці XIX ст. [18].

В рамках вказаної кампанії на початку 1963 року Луганські театри були об'єднані в один обласний театр з двома трупамі, при чому практично за рахунок складу українського [19]. Це рішення загострило вже існуючу кризу в Луганському українському театрі, який опинився без значної частини акторів, без головного режисера (призначений головою

об'єднаного театру П.Ветров фактично так і залишився режисером російського театру) і був ще більш обмежений в репертуарі. Звернення до Міністерства культури УРСР наприкінці 1963 р. (згідно рішення загального зібрання працівників театру) із обґрунтованим проханням повернути структуру театрів Луганська до такої, яка була до об'єднання (але – з переведенням українського театру до районного міста Северодонецька) не дало результату [20].

Другий обласний український театр – Донецький – на початку 1965 р. був реорганізований в драматичний з українською і російською труппами (разом з Ужгородським театром таких в республіці було три). Помітну роль в реорганізації театру ім. Артема зіграв М. Амітов, що перейшов сюди після ліквідації Єнакіївського російського драмтеатру [21].

На початку 1950-х рр. в Донбасі ляльковий театр існував лише в Ворошиловградській області (відновив роботу 1946 р.). Сталінський театр ляльок було ліквідовано на початку Другої світової війни в 1941 р. і відновлено тільки 1958 р. На той час в області була відсутня як матеріально-технічна, так і кадрова база для роботи театру. Початком професійної роботи колективу стало запрошення головного режисера О. Юдовича з Харкова в 1961 р. [22].

Так звана «офіційна» музична творчість Донбасу була представлена професійними і непрофесійними композиторами, Сталінською і Ворошиловградською обласними філармоніями (засновані у 1930ті рр.). При Сталінській обласній філармонії діяв Українській ансамбль пісні і танцю, заснований 1944 р. [23]. З листопада 1959 р. в приміщенні Сталінської філармонії почав діяти орган з 3884 поліфонічними трубами (виготовлений до революції німецькою фірмою «Валькер» для собору Петра і Павла в Петербурзі і встановлений тут після реставрації чехословацькою фірмою «Рігерт-Клок») [24].

З кінця 1950-х років на хвилі популярності естрадної музики та проникнення джазової музики колективи філармонії розширили творчий склад естрадних бригад, що можна розглянути на прикладі Донецької обласної філармонії. Так, якщо в 1953 р. штатні колективи естрадного плану включали тільки 6 осіб, то в 1963 р. – 74 особи (зростання в 12 разів), в тому числі діяли естрадний оркестр (28 осіб) та естрадно-танцювальна бригада (46 осіб) [25]. Щоправда, невдовзі відбулося скорочення складу естрадних колективів філармоній на фоні звинувачення в самовільному включенні в програму «творів низького ідейно-політичного рівня, наслідуванні манери виконання буржуазного модернізму та естетства» [26]. Так, у 1964 р. естрадно-танцювальний ансамбль Донецької філармонії було розформовано і створено естрадну бригаду зі скороченням складу втричі (за рахунок джазових музичних інструментів) [27].

Обласне відділення Спілки композиторів України було організоване в Донбасі лише 1969 р., а до того тут діяли уповноважені СКУ – З. Дунаєвський (до 1954 р.) і С. Ратнер, діяльність обох була пов'язана із м. Сталіно, так що Луганськ взагалі не мав жодного офіційного представника СКУ (з'явився в 2-й половині 60-х рр.). Слід відзначити, що філії СКУ на середину 60-х рр. існували тільки в чотирьох містах – Києві, Львові, Одесі та Харкові. З 1954 р. і впродовж наступних років залишився тільки Самуїл Ратнер, який зіграв важливу роль в професійному становленні композиторської школи Донбасу [28]. Серед донецьких майстрів означеного періоду слід назвати також уродженця Луганщини, молодого композитора Альберта Водовозова (в подальшому – голова правління Донецької організації СК УРСР), випускника Київської консерваторії [29].

Вм. Сталіне наприкінці 1940-х рр. було створене Об'єднання самодіяльних композиторів. Чисельність композиторів

Донбасу у період, що вивчається, визначити складно. Згідно поточних заміток в пресі, Об'єднання в 1953 р. налічувало 34 особи, а в 1956 р. – вже 80 осіб. Не є з'ясованим, чи враховано професіональних музичних працівників, по-перше, та композиторів Луганщини взагалі, по-друге [30].

На початок 1950-х рр. художнє життя регіону було представлене такою структурою: в обох областях Донбасу діяли міські філії Спілки художників; обласні відділення всеукраїнського товариства «Укоопхудожник», які мали філії в мм. Горлівці, Краматорську і Макіївці та Жданівське міське відділення (Сталінська область), в м. Кадіївці (Ворошиловградська область); в м. Ворошиловграді працював Художній музей, під виставки художників виділялися експозиційні зали в стінах обласних Краєзнавчих музеїв [31].

Українське художнє товариство «Укоопхудожник» за характером діяльності було скоріш ремісничою, ніж творчою організацією (зокрема, в середині 1950-х рр. на творчі види робіт для Сталінського відділення було заплановано 20% від загального держбюджетного фінансування діяльності, але й вони не витрачалися вповні) [32]. Сказане пояснює факт, чому до середини 1950-х років заробіток рядових художників, чия робота мала виконавчий характер, часто був вищий, ніж у членів СХ, а в подальшому (завдяки крокам, здійсненим державою), хоч і поступався, проте залишався на високому рівні [33]. Для підтвердження сказаного варто процитувати лист голови Сталінського міського відділення Спілки художників України В. Московченка до голови Правління Спілки Тетяни Яблонської щодо підготовки до художньої виставки (від 12 червня 1953 р.): «В практике можно заметить, что люди, систематически работающие творчески, как правило, не гонятся за ... нарядами на копии, а удовлетворяются скромной зарплатой. А рекордсмены из т-ва [товарищества – Ю.С.], хотя и зарабатывают приличные кошты, но в выставках абсолютно не участвуют...» [34].

Більш того, вивчені матеріали Ворошиловградського відділення товариства «Укоопхудожник» вказують на те, що його позиції на середину 50-х рр. не мали достатнього авторитету з боку замовників витворів образотворчого мистецтва (підприємств, заводів, навчальних закладів тощо). Зокрема, ворошиловградські члени товариства неодноразово обговорювали проблему запрошення конкурентів – ростовських художників – на виконання відповідальних художніх та оформлювальних робіт в області [35].

Спілка художників України (СХУ), як організація, покликана виконувати творчі завдання, на початок 1950-х рр. була представлена в Донбасі міськими відділеннями і за чисельністю не перевищувала двох десятків осіб в областях регіону [36].

Період 1950-х – 1960-х років характеризувався подальшим пошуком оптимальних організаційних художницьких інститутів. Відповідно до прийнятого під час I-го Всесоюзного з'їзду художників СРСР Статуту, восени 1957 р. в м. Ворошиловграді і Сталіне були створені обласні відділення СХУ. Впродовж 1953-1964 рр. кількісно склад Донецького та Луганського відділень художників збільшився більш, ніж удвічі (відповідно, від 19 до 40 та від 15 до 37 осіб). Організації Донбасу помітно поступалися чисельності більшості обласних відділень України. Члени партії становили близько чверті складу художників. Аналіз складу художників за статтю свідчить про невелику частку жінок з тенденцією до зменшення (в Донецькій організації до сорокової частки). Цікаво, що в загальноукраїнських масштабах склад донецьких художніх організацій був найбільш виражено маскуліним. Переважали митці з вищою освітою [37]. Провідними художниками були Є. Муза, В. Гладкий, В. Мухін, І. Паніч; скульпторами – П. Гевеке, Л. Бринь, В. Полонік та інші.

В 1959 р. в Сталінській області було створено відділення Художнього фонду УРСР. 1963-го року Художній фонд остаточно витіснив Спілку «Укоопхудожник», яку було ліквідовано разом з обласними і міськими товариствами. На відміну від товариства, профілем якого була робота оформлювального плану, в загальному обсязі робіт, виконуваних в системі Худфонду СРСР, художньо-оформлювальні склали 33% [38].

Необхідно зазначити, що образотворче мистецтво Луганської області розвивалося в сприятливіших організаційних умовах. Зокрема, в Донецькій області протягом означеного періоду був відсутній спеціалізований – обласний художній – музей, тільки на початку 60-х рр. з'явилась картинна галерея (розміщувалась в м. Донецьку, мала філію у м. Горлівці). За відсутності названих установ виставочні та популяризаторські функції виконував художній салон товариства «Укоопхудожник». Однак, як зазначають вивчені документи, через незначну площу салон не надавав можливості повноцінно сприймати картини [39].

Таким чином, в 1950 – 1960-ті рр. в Донецькому регіоні тривав процес інституалізації установ культури. Відбулися важливі кроки щодо становлення творчої спілки письменників, створення та розширення творчих спілок художників, композиторів, театральних діячів. Структура театральних установ зазнала змін у бік укрупнення театрів за рахунок зменшення їх кількості, що мало негативні наслідки. В цілому, культурні процеси в Донецькій області розвивались динамічніше, ніж в Луганській, її обласний центр мав розвиненішу організаційну структуру (за виключенням організації художників).

Список використаної літератури

1. Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки / Д. Норт ; пер. з англ. І. Дзюби. К. : Основи, 2000. 198 с. С. 14–20; Пилипенко Г. М. Категоріальне оформлення поняття інститут: проблеми і перспективи інституціональної теорії. Економічний вісник НГУ. 2008. № 4. С. 12–18. С. 12–15.

2. Стяжкина Е. В. Культурные процессы в Донбассе в 1960 – нач 90-х гг.: дис. ... канд. ист. наук: 07.00.01 / Стяжкина Елена Викторовна. Донецк, 1996. 208 с.; Її ж. Театральное искусство Донбасса (1960-1990 гг.). Новые страницы в истории Донбасса : ст. Кн. 4 / редкол.: З. Г. Лихолобова (пред.) и др. Донецк, 1995. С. 160–173.

3. Стуканова Ю. Р. Аналіз кількісного та якісного складу Донецького відділення Спілки радянських письменників України в 1953-1964 роках. Історичні і політологічні дослідження: наук. журнал / під ред. П. В. Доброва. 2007. № 5–6. С. 188–194; Її ж. Державна політика радянської влади щодо діяльності лялькових театрів Донецького регіону в 1950-1960-ті роки. Феномен української інтелігенції в контексті глобальних трансформацій (до 60-річчя утворення кафедри філософії й 80-ти річчя утворення кафедри історії і права ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»): матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (Покровськ, ДонНТУ, 19–20 квітня 2018 року) / Вст. сл. ректор ДВНЗ «ДонНТУ» Ляшок Я. О., відп. ред. проф. Нікульчев М. О. Покровськ : ДВНЗ «ДонНТУ», 2018. 313 с. С. 248–252; Її ж. Діяльність Ворошиловградських (Луганських) обласних театрів в роки відлиги. Наукова молодь: Зб. праць молодих учених. Матер. I регіональної наук.-практ. конф. (“Внесок молодих учених у розвиток науки регіону”). Луганськ : Знання, 2005. Т. 4. С. 27–36; Її ж. Донецьке (Сталінське) об’єднання самодіяльних композиторів в 1950-ті – на початку 1960-х років. Молодь, освіта, наука, культура і національна самосвідомість: Матеріали IX Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 25-27 квітня 2006 р.); У 5-ти т. Т. 1 (II) / відп. ред. Тимошенко І. І. та ін. К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2006. С. 132–135; Її ж. Культурна еліта Донбасу в 1953-1964 роках : Дис... канд. наук: 07.00.01 / Стуканова Юлія Ростиславівна. Донецьк, 2010. 180 с.; Її ж. Музичне життя Донбасу в період відлиги (1953-1964 роки) / Ю.Р. Стуканова // Нові сторінки історії Донбасу: Збірник статей. Кн. 17/18 / Гол. ред. та упоряд. – З.Г. Лихолобова. Донецьк: ДонНУ, 2009. С. 290–303; Її ж. Розвиток

театрального мистецтва в Донбасі в 1953-1964 роках. Історична наука на поч. XXI ст. : проблеми, минуле, сучасність, перспективи: Матеріали III та IV Міжн. конф. молодих науковців. Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2009. С. 175–179.

4. Киреева Т. И. Савари С. В. Композиторы Донбасса / Очерки жизни и творчества / 2-я ред. К. : Мин-во культуры Украины, 1994. 256 с.; Письменники Донеччини. Довідник / Упоряд. І. О. Білий, С. В. Жуковський. Донецьк : Національна Спілка письменників України, жупнал «Донбас», 2005. 428 с.; Художники Донеччини: Довідник / Укладач Клименко Р. Г.; відп. ред. Дереза А. Ф. Донецьк : Донецька обл. організація НСХУ, 2004. 328 с.

5. Стуканова Ю. Р. Аналіз кількісного та якісного складу Донецького відділення Спілки радянських письменників України в 1953-1964 роках...

6. Держархів Донецької обл. Ф. Р-5832, оп. 1, спр. 6, арк. 16.

7. Держархів Луганської обл. Ф. Р-2426, оп. 1, спр. 96, арк. 6–7, 9, 29–30.

8. Там само. Арк. 12.

9. Там само. Арк. 6, 11, 28.

10. Стуканова Ю. Р. Культурна еліта Донбасу в 1953-1964 роках : Дис... канд. наук... С. 176.

11. Там само. С. 53; Стяжкина Е. В. Культурные процессы в Донбассе ... С. 95–96; Стуканова Ю. Р. Творча діяльність донецького поета Є. Летюка в 1950-ті – середині 1960-х років. Матеріали наукової конференції професорсько-викладацького складу, наукових співробітників і аспірантів Донецького національного університету за підсумками науково-дослідної роботи за період 2007-2008 років (Донецьк, 6 квітня – 14 травня 2009 року). Т. 2. Суспільно-гуманітарні науки / Під ред. В. П. Шевченка, С. В. Беспалової. Донецьк: Цифрова типографія, 2009. 394 с. С. 164–165. С. 164.

12. ЦДАВО України. Ф. 5116, оп. 11, спр. 36, арк. 33.

13. Стуканова Ю. Р. Культурна еліта Донбасу в 1953-1964 роках : Дис... канд. наук... С. 65, 117-118.

14. Там само.

15. Стяжкина Е. В. Театральное искусство Донбасса (1960-1990 гг.). Новые страницы в истории Донбасса : ст. Кн. 4 / редкол.: З. Г. Лихолобова (пред.) и др. Донецк, 1995. С. 160–173. С. 163-164.

16. Стуканова Ю.Р. Розвиток театрального мистецтва в Донбасі в 1953-1964 роках ... С. 177.

17. Стяжкина Е. В. Театральное искусство Донбасса (1960-1990 гг.)... С. 164.

18. Стуканова Ю. Р. Культурна еліта Донбасу в 1953-1964 роках : Дис... канд. наук... С. 69.

19. Стуканова Ю. Р. Діяльність Ворошиловградських (Луганських) обласних театрів в роки відлиги... С. 33–34.

20. «Доповідна записка про роботу Луганського обласного об'єднаного російсько-українського драматичного театру». ЦДАВО України, ф. 5116, оп. 4, спр. 148, арк. 8–14.

21. Стуканова Ю. Р. Культурна еліта Донбасу в 1953-1964 роках : Дис... канд. наук... С. 70.

22. Стуканова Ю. Р. Державна політика радянської влади щодо діяльності лялькових театрів Донецького регіону в 1950-1960-ті роки... С. 248–249.

23. Держархів Донецької обл. Ф. Р-6416, оп. 1, спр. 19, арк. 42.

24. Стуканова Ю. Р. Культурна еліта Донбасу в 1953-1964 роках : Дис... канд. наук... С. 146.

25. Держархів Донецької обл., ф. р-6416, оп. 1, спр. 18, арк. 57; спр. 63, арк. 90, 92.

26. Стяжкина Е. В. Театральное искусство Донбасса ... С. 165.

27. З четвертого кварталу 1962 р. був відкликаний з гастролей естрадний колектив, його репертуар був переглянутий і складений наново. За підготовкою нової програми систематично слідкувала художня Рада. Прийом програми не обмежився Радою філармонії, а включав здачу комісії Міністерства культури УРСР (відбулася з «позитивною оцінкою»). ЦДАВОВУ України. Ф. 5116, оп. 6, спр. 114, арк. 28–29.

28. Стуканова Ю. Р. Музичне життя Донбасу в період відлиги (1953-1964 роки)... С. 294–295.

29. Киреева Т. И. Савари С. В. Композиторы Донбасса ... С. 17.

30. Стуканова Ю.Р. Донецьке (Сталінське) об'єднання самодіяльних композиторів в 1950-ті – на початку 1960-х років... С. 133.

31. Стуканова Ю. Р. Культурна еліта Донбасу в 1953-1964 роках : Дис... канд. наук... С. 84.

32. Держархів Донецької обл., ф. р-5181, оп. 1, спр. 107, арк. 14.

33. Держархів Донецької обл., ф. Р-5180, оп. 1, спр. 6, арк. 8; спр. 16, арк. 12; спр. 25, арк. 12–13; спр. 46, арк. 35; ф. Р-5181, оп. 1, спр. 74, арк. 35.

34. ЦДАМЛМУ. Ф. 581, оп. 1, спр. 353, арк. 16.

35. Там само, спр. 347, арк. 13–14.

36. Стуканова Ю. Р. Культурна еліта Донбасу в 1953-1964 роках : Дис... канд. наук... С. 82–83.

37. Наказ № 53 від 4 вересня 1957 р. Правління СХ СРСР та № 67 від 23 листопада 1957 р. Правління СХ УРСР // Держархів Донецької обл. Ф. Р-6771, оп. 1, спр. 1, арк. 1; Культурна еліта Донбасу в 1953-1964 роках : Дис... канд. наук... С. 115–116.

38. Стуканова Ю. Р. Культурна еліта Донбасу в 1953-1964 роках : Дис... канд. наук... С. 85.

39. Там само.

Резюме

Стаття присвячена процесам інституалізації творчих спілок, театральних та філармонічних колективів Донецького регіону у період «хрущовської відлиги» (1950-1960-ті рр.). Простежено динаміку кількісних змін у складі Спілок письменників та художників, театральних колективів та філармоній Донбасу.

Ключові слова: культурні процеси, інститут, інституалізація, структура, організація, творчі спілки, театральні та філармонічні колективи, Донецький регіон, «хрущовська відлига».

Summary

This work attempts to the processes of institutionalization of Donetsk region's creative groups, theaters, philharmonic societies in the «Thaw period» (1950 – 1960th). Dynamics of quantitative and quality changes of the Union of Writers and Artists, Theatre groups and Philharmonic of Donbas was pointed out.

Key words: cultural processes, institute, institutionalization, structure, organization, creative groups, theaters, philharmonic societies, Donetsk region, the «Thaw period».

